

ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗВЕСТИЯ

НЕПЕРИОДИЧНО И БЕЗПЛАТНО ИЗДАНИЕ НА ВАРНЕНСКАТА ТЪРГОВСКО-ИНДУСТРИАЛНА КАМАРА

Извадки отъ отчета на Българската Централна Кооперативна Банка за 1934 год.

I. Общи бележки. Най-характерниятъ явления въ живота на Българската централна кооперативна банка и нейнитъ членове — кредитниятъ кооперации и тѣхнитъ съюзи, бѣха нѣколко:

1. Успокоение на вложителитъ и увеличение на влоговетъ.

Това е новото и най-характерното въ областта на кооперативния кредитъ презъ 1934 г. за отличие отъ 1933 г. Последната бѣ година на смущение въ вложителитъ и намаление на влоговетъ, което бѣ почнало чувствително още презъ 1932 г. Презъ 1932 г. намалението на влоговетъ въ популярнитъ банки достигна сумата 65,000,000 лв., а презъ 1933 г. — сумата 341,000,000 лв., които на 31. XII. 1933 г. спаднаха на 1,992,922,590 лева, т. е. съ крѣгло 341,000,000 лв. по малко (14.6%). Следъ прокарването на първия Законъ за облекчение на длъжницитъ и заздравяване на кредита (1934 г.), настѣпи обратъ въ смущението на вложителитъ, което се изрази въ повръщането на голѣма часть отъ изтегленитъ вече влогове презъ 1933 г. И действително, къмъ 31. III. 1934 г. чуждитъ срѣдства въ популярнитъ банки стигнаха до 2,185,202,000 лева, т. е. съ едно увеличение отъ края на 1934 год. — крѣгло 200,000,000 лв. Все пакъ, обаче, повръщането на влоговетъ не можа да достигне размѣра на влоговетъ къмъ 1. I. 1933 год. — 2,334,064,220 лв. Следъ 31. III. 1934 год. чуждитъ срѣдства въ популярнитъ банки отново, макаръ и съ слаба тенденция, намаляватъ така: на 30. VI. 2,138,514,000 лв., на 30. IX. — 2,132,328,000 лв. и на 31. XII. 1934 г. — 2,114,281,000 лв. т. е. 121,358,410 повече отколкото сж били чуждитъ срѣдства на 1. I. 1934 год. (увеличение 5.74%).

Тия данни подчертаватъ ясно, че голѣмото смущение презъ 1933 год., което преживѣха популярнитъ банки и Б. ц. к. банка, е превъзможнато и е настѣпило сравнително успокоение въ вложителитъ. Това обстоятелство е най-радостното явление въ областта на националния кредитъ и специално за кооперативния. Съ задоволство трѣбва да констатираме, че следъ разрешението на проблемата за задълженията, популярнитъ банки ще иматъ възможность, въпреки другитъ голѣми трудности, да продължатъ своята кредитна дейность.

2. Увеличаване размѣра на нередовния портфейлъ.

Тежкитъ последици отъ стопанската криза намѣриха отражение въ увеличаване размѣра на нередовния портфейлъ на популярнитъ банки, едно явление, началото на което почва още отъ къмъ 1928 и 1929 година.

Така:

На 31. XII. 1932 г. — 221 П. банки сж имали проср. портф. 501,762,179 лв.
" " " 1933 г. — 247 П. " " " " " " 563,594,472 лв.
" " " 1934 г. — 253 П. " " " " " " 603,418,000 лв.

Сжщо така се е увеличилъ и сѣдебния портфейлъ при популярнитъ банки както следва:

На 31. XII. 1932 г. спомен. П. банки сж имали сѣдеб. портф. 412,805,452 лв.
" " " 1933 г. " П. " " " " " 462,204,326 лв.
" " " 1934 г. " П. " " " " " 535,347,000 лв.

Общо въ края на 1932 год. нередовниятъ портфейлъ е билъ 914,567,631 лв., което представлява 36.7% отъ общия пласментъ на популярнитъ банки. Въ края на 1933 год. сжщиятъ възлиза на 1,025,798,798 лв. или 40.5% отъ общия пласментъ, а въ края на 1934 год. сжщиятъ е възлизалъ на 1,224,765,000 лева, или 47% отъ общия пласментъ.

Следъ приложението на Закона за облекчение на длъжницитъ и заздравяване на кредита, въпросътъ за нередовния портфейлъ при популярнитъ банки ще получи другъ видъ, тъй като отъ досегашнитъ сведения крѣгло къмъ 800,000,000 лв. е предявенъ за облекчение, т. е. евентуално да бжде облѣченъ въ облигации, съ което положението ще се подобри значително.

3. Крайно ограничение на пласментитъ.

Презъ отчетната година популярнитъ банки продължиха по необходимостъ политиката на ограничение на пласментитъ. Общиятъ пласментъ на 280 популярни банки на 1. I. 1934 год. е възлизалъ на 2,666,475,707 лв., а въ края на м. декемврий той се покачва на 2,680,562,000 лв., т. е. съ едно увеличение отъ крѣгло 14,000,000 лв., или 0.55% отъ общата сума на цѣлия пласментъ. Това увеличение на пласмента е почти равно на нула. То не може да се сръвнява съ пласментитъ отъ миналитъ години. Така, презъ 1927 г. увеличението е било 25%, презъ 1928 г. — 49%, презъ 1929 г. — 32%, презъ 1931 г. — 8%, презъ 1932 г. — 15% и презъ 1933 г. — 1.4%.

Изнесенитъ дани отразяватъ едно крайно неактивно положение въ популярнитъ банки. Това положение ще продължи до като популярнитъ банки напълно се приспособятъ къмъ последствията отъ закона за облекчение на длъжницитъ, къмъ изискванията на закона и наредбитъ за защита на спестовнитъ влогове и къмъ изискванията на идеята за организиранъ и контролиранъ общественъ кредитъ.

4. Слабо намаление на собственитъ срѣдства.

На 1. I. 1934 г. 280 популярни банки сж имали собствени срѣдства 951,803,247 лв., а въ края на м. декемврий с. г. 945,509,000 лв., или съ едно намаление отъ 6,294,247 лева (0.68%).

Отъ тия срѣдства дѣловиятъ капиталъ се е намалилъ отъ 676,958,956 лв. на 641,903,000 лв., т. е. съ 35,055,965 лева, а фондоветъ сж се увеличили отъ 274,845,000 лева на 303,606,000 лв., сиречъ съ 28,761,000 лева.

Безъ съмнение, собственитъ срѣдства на по-

пулярнитѣ банки сж въ достатъченъ размѣръ отъ гледище на солидността имъ, защото тѣ сж кржго надъ 30% отъ всичкитѣ срѣдства на популярнитѣ банки.

5. Сравнително намаление на пласментната лихва.

Презъ отчетната година почти всички популярни банки направиха намаление на пласментна лихвенъ процентъ, а нѣкои отъ тѣхъ стигнаха и до 8% лихва. По-голѣмата частъ отъ популярнитѣ банки иматъ 10 и 9% пласментна лихва. Това положение, очевидно, не е задоволително отъ гледище на общото спадане доходността на онѣзи съсловия, които образуватъ членскитѣ кадри на популярнитѣ банки. Кредитътъ на популярнитѣ банки при това положение е недостатъчно творчески елементъ въ стопанската дейность на кредитираниотъ отъ тѣхъ членове. Въпросътъ, обаче, за лихвения процентъ е тѣсно свързанъ съ лихвата на влоговетѣ, която е все още голѣма и за размѣра на която е почти невъзможна да се постигне единство между частнитѣ, общественитѣ и държавнитѣ учреждения. Въ това отношение Б. ц. к. банка направи всичко което ѝ бѣ възможно, да улесни популярнитѣ банки въ две направления: чрезъ влоговата си тарифа да фаворизира групирането на влоговетѣ въ самитѣ популярни банки, както и чрезъ пласментната си тарифа, безъ рискъ за нея, да улесни популярнитѣ банки съ по евтинъ кредитъ. Влоговата тарифа на Б. ц. к. банка бѣше съ по-низки проценти отъ тая на популярнитѣ банки, а кредиторната ѝ лихва бѣше сведена до 7 и 7½%. Все въ името на тая цель, да бждатъ по-спокойни популярнитѣ банки, когато събиратъ влогове, Банката имъ одобряваше за тѣхнитѣ излишѣци 5 и 5½%, макаръ чо върху тия излишѣци Б. н. банка одобряваше на Б. ц. к. банка само 1%. Това Банката вършеше съ цель да засили събирането на влоговетѣ въ популярнитѣ банки, за да не бждатъ принудени последнитѣ да искатъ кредити.

Поради приложението на закона за облекчение на длъжницитѣ популярнитѣ банки ще иматъ едно голѣмо намаление въ своитѣ доходи, защото погасителната каса ще плаща 3% лихва. Това обстоятелство затруднява твърде много популярнитѣ банки да намалаватъ чувствително пласментната лихва. Последното може да стане при наличността на една цѣла съвокупность отъ координирани мѣрки между всички кредитни институти подъ покровителството на държавата.

6. Облекчение на длъжницитѣ и заздравяване на кредита.

Отчетната 1934 год се отличава отъ предшествуващата 1933 г. съ това, че презъ нея се започна окончателното и пълно приложение на Закона за облекчение на длъжницитѣ и заздравяване на кредита. Поради това настъпи по-голѣма ясность въ положението на популярнитѣ банки и спокойствие за тѣхната дейность, макаръ и да сж поставени въ голѣми затруднения. Кржглата цифра на задълженията къмъ популярнитѣ банки, които сж предявени за облекчения, възлиза на 800 милиона лева. Въроятнo е една частъ отъ тѣхъ да бждатъ отхвърлени, но и дори да останатъ въ тоя си размѣръ, това не ще създаде никакъвъ смутъ въ дейността на популярнитѣ банки. Важно е, че психозата око-

ло облекчението, на длъжницитѣ е на изчезване, съ което се премахна единъ кошмаръ надъ популярнитѣ банки. Може би за нѣколко години последнитѣ ще бждатъ затруднени поради голѣмото намаление на доходитѣ имъ, вследствие малкиятъ лихвенъ процентъ, съ който ще бждатъ олихвени облигациитѣ, но елестичността на популярнитѣ банки, като кооперативни организации, сигурно ще имъ даде възможность да се приспособятъ.

7. Предстоящи трудни задачи на кооперативния кредитъ.

Съ провеждането на Закона за облекчение на длъжницитѣ и заздравяване на кредита се изпълни първата половина отъ поставената за разрешението проблема — пасивното облекчение на длъжницитѣ което даде своя положителенъ резултатъ въ успокояването на вложителитѣ и събуждане на спестовността. Следъ постигането на тия две предпоставки за каквато и да е дейность, следва втората частъ на сложената проблема — активното облекчение на длъжницитѣ и стопанскитѣ дейци, чрезъ създаване възможность за увеличаване на тѣхнитѣ доходи и съживяване на тѣхнитѣ стопански мѣроприятия. Тукъ именно се криватъ новитѣ и трудни задачи на популярнитѣ банки. Колкото и да сж трудни условията, последнитѣ ще трѣбва да направятъ всичко възможно за да се приспособятъ къмъ нуждитѣ и възможноститѣ на днешното стопанско положение и чрезъ кредита да се поставятъ въ услуга на народното стопанство. Очевидно, това тѣ сами не могатъ да извършатъ, ако не се координира цѣла една система отъ мѣрки, насочени къмъ тая цель. Въ всички тия мѣрки, обаче, ще трѣбва да се отрази ценниятъ опитъ на досегашното кредитиране, за да се избѣгнатъ повторения на грешки, които сж правени въ близко минало.

Това, което зависи отъ самитѣ популярни банки, трѣбва, обаче, да бжде проведено. А то не е малко. То се състои, преди всичко, въ провеждането на една по-голѣма прецизность въ политиката на организиранъ и контролиранъ стопански кредитъ, съ цель за пълно приобщение на кредита съ стопанскитѣ инициативи. Главната предпоставка за провеждането на тая полигика е събуждането на новъ нравственъ подемъ и широки перспективи въ кадритѣ на популярнитѣ банки, които да доведатъ до обединение на всички сили въ дѣлото на народния кредитъ, за една твърда и постоянна народополезна кредитна дейность.

II. Кооперативно потрѣбление и потрѣбителни кооперации.

1. Запазване на спечеленитѣ позиции.

Въпреки крайно тежкото положение, всрѣдъ което се упражняваше изобщо търговията въ страната ни, презъ изтеклата години потрѣбителната кооперация не само запази позицитѣ си, но отбеляза положителенъ резултатъ. Това се отнася почти изключително за организиранитѣ въ свой съюзъ — именно Кооперативна централа „Напредъ“ — потрѣбителни кооперации. Останалитѣ неорганизиранни единични потрѣбителни кооперации, като изключимъ една, която работи при особени условия, изживѣха твърде тежко годината, а нѣкои отъ тѣхъ излизатъ силно засегнати и може би ще бждатъ принудени да преустановятъ своята дейность. Трѣбва да се признае, че необикновенитѣ условия, при

които работеше Б. ц. к. банка през изтеклата година не ѝ позволиха да отдѣли най-главното си внимание върху потребителната кооперация. Нейното внимание и през отчетната година остана върху сектора на кооперативния кредитъ.

Признавайки постиженията на потребителната кооперация, следва да отбележимъ голѣмитѣ задачи, които стоятъ предъ нея, именно организирането потреблението на нашето село и използването на неговото производство и онова на нашето занаятчийство направо отъ организациитѣ на потребителитѣ, а не чрезъ частното търговско-индустриално посрѣдничество. Въ това направление нашата потребителна кооперация има още много да работи и тукъ навѣрно тя трѣбва да срещне съдействията не само на новата Българска земеделска и кооперативна банка, но и на всички финансови и други държавни институти.

2. Връзка между потребителната и производителна кооперации. Връзки между потребителна и производителна кооперации съществуватъ и дори започватъ да взематъ траенъ договоренъ характеръ. Това се дължи главно на закрепването на голѣми кооперативни потребителни и производителни организации.

Презъ изтеклата 1934 година Кооперативната централа „Напредъ“ е доставила направо отъ кооперираниитѣ производители 4,016,000 килограма стоки за 26,448,000 лева. Връзкитѣ между Кооперативната централа „Напредъ“ — София и кооперативнитѣ производители започватъ да не сж случайни или изолирани. Така напимѣрь, презъ настоящата 1935 г. Кооперативна централа „Напредъ“ съ договоръ е поела изключителното право на пласментъ производството на захаръ на кооперативната фабрика на цвеклопроизводитѣ „Българска захаръ“, а сжщо така солта на Солопроизводителната кооперация „Общъ подемя“ въ Провадия. Вѣроятно презъ текущата година тѣзи връзки между потребителната централа и организираниитѣ производители ще се засилятъ още повече. Досега нитѣ сведения потвърждаватъ подобно предположение, именно: отъ началото на настоящата година до началото на м. май, сжщата година, т. е. само за 4 месеца, Кооперативната потребителна кооперация „Напредъ“ е доставила направо отъ кооперираниитѣ производители надъ 1,824,200 кгр. стоки за 16,741,000 лева.

Друга голѣма кооперативна потребителна организация е тази на българскитѣ офицери, която презъ последнитѣ години е влѣзла въ постоянни връзки съ медникарскитѣ и дърводѣлски производителни кооперации, отъ които е доставила презъ 1934 год. медникарски и дърводѣлски издѣлия за 1,520,000 лв. Презъ настоящата година тѣзи връзки продължаватъ успѣшно да се развиватъ и само презъ първитѣ 4 месеца отъ 1935 година сжщата кооперация е вече доставила такива издѣлия за една кржгла сума отъ 1,500,000 лева.

Между кооперираниитѣ кожари въ София, които иматъ своя фабрика „Напредъкъ“, и кооперираниитѣ производители месаро-колбасари сжщо имадововни дѣлови връзки. Презъ 1934 г. кооперативната фабрика „Напредъкъ“ е доставила сурови кожи 232,934 кгр. за 4,026,000 лева, а презъ първитѣ 5 месеца на 1935 год. 30,748 кгр. за 553,000

лв. Отъ своя страна кооперативната фабрика „Напредъкъ“ е продала на кооперираниитѣ обушари гьонъ и обработени кожи презъ 1934 година за 650,000 лева.

Внѣ отъ тѣзи междукооперативни връзки единични изолирани сдѣлки сж ставали презъ изтеклата 1934 година между провинциални потребителни и млѣкарски кооперации (около 250,000 л.) за доставка на млѣчни продукти и между трудови — килимарски и табашки производителни кооперации (около 50,000 лв.) за доставка на вълна

Като не изключваме известни опущения, смѣтаме, че връзката между кооперираниитѣ потребители и производители въ България презъ 1934 г. се е изразила въ една стокова покупко-продажба достигаща кржгло 35,000,000 лв., а за първитѣ 4 месеца отъ годината приближаваща 20,000,000 лв. Очевидно ний сме още въ самото начало, но сжщо така е очевидно, че това начало е поставено на здрави основи и ще продължава да се затвърдява и разширява. Заключениеето, което може да се извади отъ нашия опитъ въ България е, че постоянни и полезни връзки между кооперираниитѣ производители и потребители могатъ да се организиратъ само при наличността на голѣми кооперативни потребителни и производителни организации или чрезъ тѣхнитѣ централи. Ползата за самитѣ кооператори отъ тѣзи отношения се изразява въ печалби за производители и консуматори. Специално за кооперираниитѣ земеделци и скотовѣдци — производители на млѣчни и други продукти, връзката на тѣхнитѣ по-дребни кооперативни организации направо съ потребителитѣ, организирани въ кооперации, може да бже трайна и сигурно полезна сжщо така само когато последнитѣ представляватъ голѣми организации или сж членове на голѣма колективна кооперативна организация.

III. Занаятчийско-кооперативно стопанство.

1. Занаятчийскитѣ кооперации за производство, доставки и продажби. Извиканъ на животъ отъ острата нужда на занаятчийското стопанство отъ единъ държавенъ и кредитно-стопански центъръ, Занаятчийско стопанскиятъ отдѣлъ на Банката презъ своята втора година успѣ да продължи и импулсира подетитѣ инициативи, както и да разреши повечето отъ тѣхъ съ огледъ на условията и възможноститѣ, при които се е действувало. Нарастването по брой на занаятчийскитѣ кооперации е само видимъ белегъ за проникване на кооперацията всрѣдъ широкитѣ занаятчийски маси. Нейното закрепване и резултатитѣ отъ дейността ѝ дойдоха да потвърдятъ по единъ безпоренъ начинъ голѣмата нужда и значение на занаятчийскитѣ кооперации за занаятчийското производство. Само по пѣтя на кооперативната организация на занаятчийското производство и доставка на материали и пласментъ на занаятчийскитѣ произведения сжще може да се облекчи затрудненото положение на широкитѣ занаятчийски срѣди.

Продължавайки своята кооперативна, кредитна и стопанска дейность въ полза на занаятчийското производство и презъ отчетната година, Банката успѣ да подпомогне организираниитѣ и действувашитѣ занаятчийски кооперации съ достатъчно кредитъ и стопански услуги.

2. Браншови занаятчийски кооперативни центри. За по-голяма рационалност и стопанска целесъобразност Банката улесни обединението на различните занаятчийски кооперации в браншови центри. Такива занаятчийски кооперативни браншови центри през отчетната година сж създадени на шивашкитъ, столаро-дърводѣлскитъ, металнитъ и месаро-колбасарскитъ кооперации. Отпочване дейността на тия кооперативни организации ще става последователно, за да могатъ сжшитъ да се подготвятъ за тежката и отговорна дейност, която ще има да играятъ въ полето на занаятчийското кооперативно строителство.

3. Кооперативни занаятчийски доставки. Организацията на кооперативнитъ доставки на сурови и спомагателни материали за нуждитъ на занаятчийското производство даде положителни и ценни резултати. Тя бѣ провеждана съ едно кредитиране отговарящо на изискванията на идеята за контролиранъ кредит и стопанска преценка при раздаване на общественитъ срѣдства, което създаде по-голяма сигурност и ликвидност на кредититъ и дисциплина въ кредитиранитъ кооперации. При това положение занаятчийството, обединено въ своитъ кооперации, само дойде до здравото разбиране: да цени високо новата организация за неговото кредитно и стопанско подпомагане, както и да движи най-редовно ползуванитъ предимно реални кредити.

Презъ изтеклата 1934 г. бѣха доставени отъ чужбина за смѣтка и рискъ на занаятчийскитъ кооперации отъ Банката следнитъ материали:

Желѣза	2,247,036 кгр.	за 13,850,633 лв.
Цинкъ	46,912 "	757,501 "
Ламарини	312,347 "	2,679,780 "
Чугунъ	209,560 "	550,636 "
Алуминий	9,300 "	819,697 "
Стомана	13,198 "	311,238 "
Бакъръ и месингъ	9,055 "	282,781 "
Глазури и бои	10,509 "	333,302 "
Шперплатъ	56 куб. м.	602,818 "
Бѣло тенеке	775 каси	490,362 "
Сатени	576 метри	86,000 "
Велури	1,846 кв. фуса	129,220 "
Калай и олово	18,000 кгр.	516,732 "
Гласпапиръ	200,000 листа	115,958 "
Бръснарски инструменти	"	106,272 "
Разни материали	"	694,634 "

Всичко за 22,327,604 лв.

Доставени презъ изтеклата година материали отъ вътрешния пазари:

Дървенъ материалъ	1,360 куб. м.	за 2,297,734 лв.
Водопроводни трѣби	1,400 кгр.	146,696 "
Вълна и преди	1,200 "	90,000 "
Циментъ	20,740 тона	28,133,604 "

Поради ограничения контингентъ по-голямата частъ отъ тия доставки сж извършени на компенсационни начала, като Банката е улеснявала износътъ на сурови агнешки кожи, грозде и други произведения, откупвайки реализираната валута дори и отъ частни лица.

4. Продажби. За пласмента на занаятчийски произведения отдѣлтъ сжщо така е положилъ твърде много грижи. Таке напр. съ активното сътрудничество на Банката бѣха продадени за експортъ събранитъ отъ месаро колбасарскитъ кооперации сурови агнешки кожи 417,582 броя за

15,828,932 лв. Износътъ на мешини презъ изтеклата година бѣ особено засилена съ съдействие на Банката чрезъ занаятчийската кожарска експортна кооперация. Изнесени бѣха 36,076 кгр. мешини и сахтияни за 2,886,000 лв. предимно за Австрия и Германия. Сжщо така бѣха направени опити за продажба въ чужина на български килими, производство на нашитъ килимарски кооперации — 54 броя общо 176 кгр. за 51,635 лв.

Тукъ трѣбва да споменемъ за ония улеснения, които Банката направи на отдѣлни занаятчийски кооперации за намиране пазаръ на тѣхното производство и особено за създаване на взаимно стопанско сътрудничество между отдѣлнитъ кооперации.

5. Кооперативни занаятчийски изложби. Наредъ съ другата дейност, Банката е сътрудничила на българското занаятчийско производство въ всички отношения, когато нейнатата намѣса и сътрудничество сж били необходими. Така, напримеръ организирани сж презъ течение на годината, съ целъ за пропаганда и насърчение пласмента на занаятчийски произведения, на една подвижна занаятчийска изложба въ нѣкои провинциалени градове и на постоянна такава въ София. Банката е взимала участие въ чуждестрани панаири и изложби съ занаятчийски произведения, предприемала е устна и печатна просвѣта за повдигане кооперативното съзнание на занаятчийството и спечелване вниманието на общественитъ фактори за неговото положение и нужди.

IV. Застрахователенъ отдѣлъ.

Отчетната 1934 г. протече подъ знака на неотслабващата стопанска криза, която особено силно е засегнала обекта на земедѣлскитъ застраховки — земедѣлско стопанство. Намалението на срѣдната застрахована сума, намалението на Застрахования капиталъ, намалението на общия сборъ премии, увеличението на недоборитъ на отдѣла и др. подобни явления сж естествена последица отъ тая криза, а поради това, изнесенитъ въ отчетитъ за изтеклата година цифрови дани трѣбва да се преценяватъ съ огледъ къмъ онова влияние, което стопанската криза неотразимо упражнява върху развитието на тия застраховки.

Застраховката срещу градушка отбелязва на пръвъ погледъ едно намаление. Броятъ на застраховкитъ отъ 104,362 за 1933 г. е спадналъ на 99,375 за отчетната година, а застрахования капиталъ отъ 742,577,030 лв. презъ отчетната година е спадналъ на 571,284,030 лв. Намалението въ броя на застраховкитъ се дължи отъ една страна на едно изменение на застрахователнитъ условия — да не се приематъ застраховки съ обща застрахована сума подъ 500 лв. а отъ друга страна — на засушаването презъ пролѣтътъ на отчетната година, което започна отъ началото на февруарий и продължи до м. май. Изгледитъ за лоша реколта вследствие това засушаване въ много райони въздържа земедѣлското население отъ застраховка. Намаление на застрахования капиталъ, обаче, се дължи единствено на голѣмото спадане ценитъ на земедѣлскитъ продукти.

Застраховката на добитъкъ, въпреки неблагоприятнитъ стопански условия, е направила презъ отчетната година една значителна крачка напредъ.

Броят на сдружаванията, въ сравнение съ тоя за 1933 г. е увеличен съ 352 или 31·37%, а застрахования добитъкът отъ 74,973 за 1933 г. презъ отчетната година е нарастналъ на 104,362 глави, или увеличение съ 39·2%. Тоя приръсътъ въ застраховката на добитъкът, освенъ на усърдието на службата, се дължи до голъма степенъ и на ценното сътрудничество на стопанскитѣ деятели въ страната — агрономи, ветеринари и др., чието участие въ пропагандирането на застраховката отъ година на година става все по-активно.

Общо взето, развитието на земеделскитѣ застраховки, въпреки крайно неблагоприятнитѣ условия за работа, върви твърде задоволително, а това показва, че при нормални стопански условия, при полаганитѣ до сега усилия отъ страна на службата и ценното съдействие на стопанскитѣ деятели въ страната, застраховкитѣ бързо ще се развиятъ до степенъ да станатъ масови, за да бждатъ истински пазители на земеделското стопанство.

Отъ началото на изгеклата отчетна година Застрахователния отдѣлъ започна и упражнението на задължителната застраховка на държавни и обществени имущества срещу пожаръ, създадена съ измѣненията и допълненията къмъ закона за Б. ц. к. банка отъ 19. IV. 1933 г. Учреденото за тая цель отдѣление е сключило презъ отчетната година застраховки на имущества за обща стойност лева 6,838,423,000, срещу общо премия за 1934 г. лева 5,973,487. За обезпечение срещу поетитѣ отъ отдѣлението рискове Банката е сключила съ мѣстни застрахователни дружества презастрахователни договори, по силата на които отдѣлението е презастраховало рискове на обща стойност 4,636,778,000 лв., като за носения отъ презастрахователитѣ презъ 1934 год. рискъ е заплатило премии 1,429,769 лв.

***

Въ връзка съ това, че презъ настоящия сезонъ ще се изнасятъ за Полша, освенъ грозде, други плодове и зеленчуци, Полско-българската търговска камара въ София съобщава, че съгласно § 24 отъ изпълнителнитѣ предписания къмъ митническия законъ (Държ. в-къ на Поската Република бр. 90—1934, статия 820), долуизброенитѣ артикули на растителното производство могатъ да бждатъ внасяни въ Полша презъ опълномощенитѣ за това митнически учреждения, при условие, че праткитѣ ще се придружаватъ отъ два екземпляра свидѣтелства на официалната фитопатологична служба или на учрежденията за защита на растенията въ страната износителка, по даденъ образецъ:

- а) всички дръвчета, храсти и др.;
- б) украсителни растения (съ тѣхни корени или луковици);
- в) прѣсни плодове; ябълки, круши, сливи, кайсии, праскови, вишни и череша;
- г) всѣкакви прѣсни зеленчуци и тѣхнитѣ надземни, както и подземни части, изключая семената и картофитѣ, които подлежатъ на особни постановления и
- д) семена: грахъ, фасулъ, леща бобовища, бобъ и др.

Фитопатологичното свидѣтелство трѣбва да удостоверѣва, че съдържанието на пратката и всичкитѣ предмети, служащи като опаковка, сж били

анализирани и не сж заразени отъ изброенитѣ въ приложения списъкъ болести и паразити, яйцата и ларвитѣ на тѣзи паразити, както и указанитѣ погоре артикули отъ разтително производство сж произведени въ предприятие (плантация), незаразено отъ горнитѣ болести и паразити.

Въпроснитѣ свидѣтелства трѣбва да бждатъ издавани на полски и български езици. Образецъ отъ сжщитѣ се намиратъ въ Т. И Камара.

***

Министерството на народното стопанство съобщава, за сведение и довеждане до знанието на заинтересуванитѣ, новия режимъ за външната търговия въ Романия, влѣзалъ въ сила на 11. VI. т. г.

Режимътъ за външната търговия се промѣня както следва:

I. Равноценността въ девизи на изнесенитѣ стоки ще се внася, както до сега, изцѣло въ Народната банка по официалния курсъ.

II. За поддръжка и насърдчение на износа, Народната банка ще заплаща на износителитѣ, вънъ отъ официалния курсъ, една премия за насърдчение на износа.

III. Премиитѣ ще бждатъ опредѣлени отъ една комисия съставена отъ: управителя на Народната банка, държавния подсекретаръ на Министерството на Индустрията и Търговията, единъ подсекретаръ отъ Министерството на Финанситѣ и единъ подсекретаръ отъ Министерството на Земеделството за главнитѣ износни артикули, държейки смѣтка за разликата между ценитѣ на външнитѣ пазари и ромънския пазаръ, търсенето и предлагането на девизитѣ, общитѣ условия на пазара.

Комисията ще функционира при Министерския съветъ и ще разрешава всички въпроси, произлизащи отъ прилагането на настоящето постановление. Тя ще контролира сжщо движението на девизитѣ въ връзка съ общитѣ интереси на страната. Решенията на комисията ще се удобряватъ отъ Министерския съветъ и публикуватъ въ държавния вестникъ.

IV. По отношение опредѣлянето на премиитѣ и на артикулитѣ, опредѣлени за поддръжка и насърдчение на износа, ще бжде придаденъ къмъ горе споменатата комисия единъ съвещателенъ комитетъ, съставенъ отъ представители на главнитѣ браншове на националното стопанство.

V. Вънъ отъ премиитѣ, предвидени въ чл. III, може да се заплати въ случай и въ мащабъ, които ще бждатъ намѣрени за необходими, премиитѣ, предвидени отъ Министерското постановление № 773 отъ 30 априлъ 1934 г.

Изплащането на тѣзи премии ще бжде извършено отъ Народната банка въ сжщото време, както и премиитѣ предвидени съ настоящето постановление, съобразно спогодбата, която ще се сключи между Народната банка и Министерството на Финансиитѣ.

VI. Износителитѣ иматъ право на премиитѣ въ сила въ денътъ на депозиране документитѣ за износъ въ Народната банка. Изплащането ще се извърши при инкасирането на девизитѣ отъ износа.

Измѣненията въ последствие относно премиитѣ се съобщатъ предварително, като срока бжде опредѣленъ отъ комисията предвидена отъ чл. IV.

VII. Вносът на стоки ще бъде извършен, както до сега, за контингентирани стоки и само въз основа на авторизации за внос от Министерството на Индустрията и Търговията.

Народната банка ще отпуща на вносителите дивизи за плащанията на внасяните стоки, само ако така дадените авторизации носят нейната виза за трансфер, съобразно с наредбите в сила и ако представят документи за оправдание на исканията си.

VIII. Вносителите, както и ония, които искат дивизи от Народната банка за плащания в чужбина, освен отпуснатите им валути по официалния курс ще заплащат една премия на Банката за отпуснатата валута.

Премията ще бъде определена в връзка с премиите, плащани на износителите по начин, щото тази тежест да бъде разпределяна еднакво върху цялата внос.

IX. Определя се един десетдневен срок от определяне на премиите за износ от комисията за всички износители, на които са били поставени на разположение дивизи, да представят на Народната банка документите за изпълнение.

Износителите, на които не са поставени на разположение дивизи от Народната банка за техни сдълки, както и онези които в десетдневен срок не са представили документи, имат право на премии, определени с настоящето постановление.

Комисията, предвидена от чл. III ще установи начина по който ще се ликвидират въпросите относно искането на дивизи и плащането на премии, явяващи се от прилагането на кралския декрет № 3,342 от 8 декември 1934 г. и министерското постановление № 429 от 5 март 1935 г.

X. Разпорежданията на настоящето постановление ще влизат в сила от 11 юний 1935 г.

XI. Всички разпореждания, противоречащи на настоящите се унищожават.

Премии за износа.

I. Народната банка ще заплати едновременно с стойността на дивизите добити от износа по официалния курс, съобразно с условията на чл. II, премия за насърчение на износа:

- за жито и произведения 40%
- за ечемик, овес и ржж 30%
- за царевича 15%

- за жив добитък или продукти от животински произход (с изключение на птици) 30%
- за дърво и произведения 25%
- запетролни произведения 10%
- за други произведения 25%

II. Тези премии се дават на износа на стоки платен в следните дивизи: фр. франка, бел. франка, итал. лири, пези, хол. флорини, лири стерл. египетски и палестински, долари, канадски долари, чехослов. крони, датски крони, норвежки и шведски крони, свободни или клирингирани.

III. За покриване на премиите, плащани на износителите. Народната банка инкасира от вносителите или от онези, получаващи валути от нея за плащания в чужбина по официалния курс премии за внос 44%.

Тази премия не е в сила за вноса от страни с които Ромъния има спогодби за частичен клиринг (Австрия, Унгария, Полша).

IV. Настоящото разпореждане влиза в сила от 11 юний 1935 година.

* * *

Със цел да се уеднакви и да се централизира информационната служба за пазарите в Германия на ония артикули, които интересуват българския износ, при Германско-българската търговска камара в Берлин се основава специално информационно бюро. Новото бюро ще се постави в връзка с заинтересованите учреждения и фирми у нас и ще събира сведения за пазарите на плодове и зеленчуци в цяла Германия.

* * *

Продължение срока за разрешенията за внос в Испания. Въ резултат на направените по официален път постъпки, Испанското правителство е продължило валидността на разрешението за внос на български яйца по извънредния контингент, отпуснат на България в края на 1934 г., до 30 септември т. г. Това продължение на срока е направено от Испанското правителство за последен път.

* * *

Изгледи за пласмент на нови български стоки в Германия. На панаира в Бреслау, който се състоя от 16 до 19 май т. г. и където България бѣ представена с специален павилион, е бил проявен твърде голъм интерес към изложените български жилетки и антерии от агнешки кожи. Германски фирми от този бранш смѣтат, че има възможност за по широк пласмент на тия български произведения в Германия. Сега се проучва въпроса за цената и производството на тия произведения у нас.

* * *

Търговския обѣн на България с Данциг. Според търговската статистика на свободния град Данциг, през първото тримесечие на текущата година България е изнесла за Данциг 17,800 кгр. стоки на стойност 62,000 гулдена, а от Данциг са били изнесени за България 410,300 кгр. стоки за 60,000 гулдена, или един актив в полза на България от 2,000 гулдени.

* * *

Свидетелства за произход в Испания. Съгласно издаденият декрет от Испанското правителство, обнародван в испанския Държавен вестник брой 157 от 6 юний т. г. начина от 7 сжщия месец ще се изискват свидетелства за произход при внос в Испания на ечемик (статия 1339 от испанската митническа тарифа) и грах — по статия 1348 от сжщата тарифа.

* * *

Сдѣлки с български тютюни в Естония. Напоследък българска износна къща е успѣла да продаде в Естония около 30,000 кгр. български тютюни. Сжщата фирма е в преговори с естонски тютюневи фабрики за доставка на нови партиди български тютюни. Станалите сдѣлки са едно начало за засилване на търговските връзки между България и Естония.

